

Kliimaministri määruse „Kliimamuutusega seotud tegevuste, linnade elurikkuse suurendamise ja kavade koostamise toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Kliimaministri määrusega „Kliimamuutuse seotud tegevuste, linnade elurikkuse suurendamise ja kavade koostamise toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ (edaspidi ka *TAT*) reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ raames kliimamuutusega seotud tegevusteks, linnade elurikkuse suurendamiseks ja kavade koostamiseks kohalikul tasandil.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi kliimaosakonna nõunik Maris Arro (e-post maris.arro@kliimaministeerium.ee, tel 626 2986), elurikkuse kaitse osakonna nõunik Kadri Möller (e-post kadri.moller@kliimaministeerium.ee, tel 626 2876) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709), SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse jurist Jaanika Vilde (jaanika.vilde@kik.ee, tel 627 4117) ja elurikkuse ja kliima valdkonnajuht Kai Eisenberg (e-post kai.eisenberg@kik.ee, tel 627 4337). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Määruse eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 23 paragrahvist, mis on liigendatud seitsmesse peatükki. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine
5. Toetuse saaja õigused ja kohustused
6. Toetuse maksmine ja kasutamine
7. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse üldsätted.

Paragrahvi 1 lõige 1 kirjeldab, millist poliitikaeesmärki aitab eelnõukohane määrus saavutada. Oluline on kohalike omavalitsuste kliimasuutlikkuse ja elanike teadlikkuse suurendamine kliimamuutustega seotud riskidest ja võimalustest. Tegevusega suurendatakse kohalikes omavalitsustes kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise suutlikkust. Toetatakse kohalike omavalitsuste kliimavõimekuse suurendamist kohalike kliima- ja

energiakavade ning rohestamiskavade koostamise ja rakendamise kaudu, aidates kaasa linnade elurikkuse suurendamisele ja kliimamuutustega kohanemisele.

Lõige 2 sätestab, millise programmi alusel toetust eraldatakse ning millist tulemust meede aitab saavutada. Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi eelarvestrateegia aastate 2023–2026 programmi keskkonnakaitse ja -kasutuse meetme „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ tegevuse „Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine“ ning meetme „Eluslooduse kaitse ja kasutus“ tegevuse „Elurikkuse kaitse tagamine“ tulemuste saavutamiseks.

Lõike 3 kohaselt kajastatakse toetus perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetmes number 21.2.3.1 „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“, sekkumises nr 21.2.3.13 „KOV kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed“ (edaspidi *kliimameetmete sekkumine*) ning meetmes number 21.2.3.2 „Eluslooduse kaitse ja kasutus“, sekkumises number 21.2.3.22 „Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine“ (edaspidi *linnade elurikkuse kaitse sekkumine*).

Lõige 4 toob välja, millest projektide valikul lähtutakse.

Lõige 5 annab teada, et käesoleva määruse alusel ei toetata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 artiklis 7 nimetatud tegevusi. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi artikkel 7 alusel (<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>).

Paragrahvi 2 lõiked 1 ja 2 sätestavad toetuse andmise eesmärgi ning lõiked 3 kuni 5 toetuse oodatavad tulemused.

Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa kohalikul tasandil suurendada suuremate elanike arvuga linnade elurikkust ning kliima- ja energiaeesmärkide mõtestamisele, seadmisele ja saavutamisele, kliimamuutuste leevendamisele ja nende mõjuga kohanemisele ning vastupanuvõime suurendamisele ja katastroofiriski ennetamisele, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise.

Sekkumised põhinevad Läänemere strateegial, „Kliimamuutustega kohanemise arengukaval aastani 2030“ ja ELi elurikkuse strateegial aastani 2030: toome looduse oma ellu tagasi.

Kohaliku tasandi teadlikkuse suurendamist ja kliimamuutuste leevendamise ja nende mõjudega kohanemise tegevuste elluviimist toetab „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“, mille kohaselt on „Maakasutuse ja planeerimise“ prioriteetse valdkonna meede 2.1 „Teadlikkuse suurendamine kliimamuutuste mõjudest ja riskidest maakasutuses, linnakorralduses ja planeerimises, riskialade planeerimismetoodikate arendamine ning õigusraamistiku korrastamine“ ja meede 2.2 „Üleujutusriskide maandamine ning rohealade ja linnahaljastu arendamine kliimarisikide maandamiseks“.

ELi elurikkuse strateegia 2030 kohaselt on loodus väga tähtis liitlane kliimamuutustega võitlemise vastu. Linnade elurikkuse suurendamine aitab hoida kohalikku loodust, kindlustada oluliste reguleerivate ja kultuuriliste looduse hüvede kättesaadavuse, panustada füüsilise ja vaimse tervise säilimisse, jahutada linnapiirkondi ja leevendada loodusõnnetuste mõju. Rohealad vähendavad õhu-, vee- ja mürasaastet; kaitsevad üleujutuste; põua ja kuumalainete eest ning säilitavad seose inimeste ja looduse vahel. ELi elurikkuse strateegia alusel peavad rohestamiskava koostama linnad, kus on üle 20 000 elaniku. Vastuvõtmise lõppfaasis oleva ELi looduse taastamise määruse alusel tuleb linna ökosüsteeme taastada linnades, väiksemates

linnades ja eeslinnades kas kohaliku omavalitsuse üksuste piirides või linna ökosüsteemi aladel. Linnade elurikkuse suurendamise raames toetatakse linnade rohestamiskavade koostamist ja nende ellu rakendamist pilootaladel. Sihtrühmaks on üle 10 000 elanikuga linnad kui asustusüksused. Rohelahenduste projektide eesmärk on suurendada linnaruumi elurikkust, muutes linnakeskkonda kliimamuutustele vastupanuvõimelisemaks ja inimestele elamisväärseks. Tegevused hõlmavad elurikkust suurendavate elementide ja projekteerimistehnikate kasutamist linnaplaneerimises, liigirikaste alade loomist, looduslike veekogude rajamist jne. Tegevus aitab kaasa ELi looduse taastamise määruse linnaökosüsteemide taastamise nõuete täitmisele:

- linna rohealade ega puuvõrade katvus kogu riigi linna ökosüsteemi alal ei vähene võrreldes määruse jõustumisajaga. Erandeid võib teha, kui linnakeskustes ja linnaklastrites ületab rohealade pindala 45% ja puuvõrade katvus 10%;
- kogu riigi ulatuses suureneb linna ökosüsteemi alal rohealade katvus kuni saavutatakse rahuldav tase, mis määratakse riiklikus taastamiskavas;
- linna ökosüsteemi alal suureneb puuvõrade katvus, kuni saavutatakse rahuldav tase, mis määratakse riiklikus taastamiskavas.

Vaatamata senistele ELi ja rahvusvahelistele jõupingutustele jätkub elurikkuse vähenemine ja ökosüsteemide seisundi halvenemine murettekitava kiirusega, kahjustades inimesi, majandust ja kliimat. Sellele viitavad nii valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) kui ka valitsustevahelise bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemiteenuste teaduspoliitika platvormi (IBPES) aruanded. Terved ökosüsteemid hoiavad looduse ja inimeste elukeskkonna toimivana, tagavad erinevate looduse hüvede säilimise, sh toidutootmise jätkusuutlikkusega seotud ökosüsteemide omaduste säilimise, veeregulatsiooni, süsiniku sidumise ja süsinikuvaru turvalise ladestamise, kaitse kliimamuutustest põhjustatud looduskatastroofide eest jpm. Elurikkuse kao pidurdumine ning ökosüsteemide seisundi paranemine on vajalik nii kohalikul kui ka regionaalsel ja globaalsel tasandil pikaajalise ellujäämise, heaolu ja julgeoleku tagamiseks.

IPCC 2022. aasta aruanne rõhutas eelkõige, et maailmal ja Euroopal on elamisväärse tuleviku kindlustamiseks ees lühike ja kiiresti sulguv ajaaken, kuna äärmuslike ilmastiku- ja kliimaolude sagenemine on toonud kaasa pöördumatuid tagajärgi ning looduslikud süsteemid ja inimühiskond on tõrjutud kaugemale oma võimest kohaneda. Kliimamuutuste mõju leevendamiseks tuleb rakendada meetmeid kahjustunud ja halvas seisus ökosüsteemide taastamiseks, eelkõige taastades kahjustunud süsinikurohkeid ökosüsteeme, märgalasid ja vooluveekogusid, niiduökosüsteeme, metsa- ja põllumajandusökosüsteeme.

Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismi 2014–2021 programmist „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ on koostatud kliima- ja energiakavad Keila linnale, Võru maakonnale, Pärnu linnale, Narva linnale, Tartu maakonnale, Jõgeva maakonnale, Rakvere linnale, Lääne-Virumaale, Pärnumaale, Läänemaale. Need leiab siit: <https://kik.ee/et/toetatavad-tegevused/kohalike-omavalitsuste-kliima-ja-energiakavad>. Kliima- ja energiakavade (edaspidi *KEKK*) koostamisel tuleb silmas pidada Eesti tuleviku kliimatsenaariumeid aastani 2100¹ ja arvestada riiklike arengukavadega, sealhulgas „Kliimapolitiika põhialustega aastani 2050“ (KPP2050)², „Riikliku energia- ja kliimakavaga aastani 2030“ (REKK2030)³ ja „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030“ (KOHAK2030)⁴ ning neis seatud eesmärkidega. Peamised riiklikud eesmärgid energia- ja kliimavaldkonnas on järgmised:

¹ <https://kliimaministeerium.ee/media/932/download>

² <https://kliimaministeerium.ee/media/9407/download>

³ <https://www.mkm.ee/media/118/download>

⁴ <https://kliimaministeerium.ee/media/928/download>

- Eesti 2035. aasta kasvuhoonegaaside (sh LULUCF) netoheitkoguse sihttase on 8Mt CO₂ ekvivalenti.
- Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada aastaks 2050 kasvuhoonegaaside netoheidet nullini.
- Jõupingutuste jagamise määрусega kaetud sektorites (transport, väikeenergeetika, põllumajandus, jäätmemajandus, tööstuslikud protsessid) võib 2030. aastal heide olla kokku 4,7 mln t CO₂ ekv (2005=6,3 mln t CO₂ ekv), st aastaks 2030 tuleb võrreldes 2005. aastaga kasvuhoonegaaside heidet vähendada 24%
- Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektoris (nn LULUCF) peab võrreldes baastasemega (2016-2018 keskmine) olema 2030. aastaks KHG sidumine olema 434 kt CO₂ ekv võrra suurem, sh peavad aastal 2025 olema sektori heitkogused kompenseeritud süsiniku sidumisega sama sektori poolt ning LULUCF sektori koguheidet ja süsiniku sidumine on vähemalt tasakaalus.
- Eesti riigi, regionaalse ja kohaliku tasandi valmiduse ja võime suurendamine kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks;
- taastuvenergia osakaal energia summaarsest lõpptarbimisest peab aastal 2030 olema vähemalt 65%;
- Eesti elektritarve on aastaks 2030 kaetud 100% taastuvenergiaga;
- energia lõpptarbimine peab aastani 2030 püsima tasemel 32–33 TWh/a;
- primaarenergia tarbimise tõhusam kasutus – primaarenergia tarbimise vähenemine kuni 14% (võrreldes viimaste aastate tipuga) aastaks 2030;
- enne 2000. aastat ehitatud hoonefondi terviklik rekonstrueerimine aastaks 2050⁵;
- energiapuuduse tagamine, hoides imporditud energiast sõltuvuse määra võimalikult madalal;
- elektrivõrkude riikidevahelise ühendatuse miinimumkriteeriumitele vastamine;
- teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kasutamine meetmetes majanduse konkurentsivõime hoidmiseks.

Kliimameetmete sekkumises on toetuse andmise tulemusel suurenenud kliimamuutuste leevendamise või kliimarisikide alane teadlikkus nii KOV elanikkonna hulgas kui ka omavalitsuste töötajate, planeerijate ja arhitektide seas ning koostatud on kohalikud energia-ja kliimakavad. Lisaks on ellu viidud energia-ja kliimakavade tegevusi, mis aitavad maandada soojusaare riski ja suurendada elurikkust.

Toetatavad tegevused aitavad välja selgitada KOVi territooriumil kliimamuutuste kohanemise ja leevendamisega seotud valdkonnad, vajalikud valdkondlikud toimingud ja arendused ehk teisisõnu teha kohaliku tasandi kliima- ja energiateemade analüüs ja audit. Põhjalikult kaalutakse kliimamuutuste mõjuga kaasnevaid võimalikke riske ja võimalusi, aidates seeläbi KOVidel võtta vastu teadmispõhiseid pikaajalisi strateegilisi otsuseid. See omakorda võimaldab KOVide haldusalas elavate inimeste elukvaliteeti ja elukeskkonda säilitada või isegi parandada. Lisaks kaaluvad KOVid enda võimalusi aidata kaasa kliimamuutuste mõju leevendamisele. Kliimamuutustega kohanemine – kliimamuutustest põhjustatud riskide maandamine, et suurendada nii ühiskonna kui ka ökosüsteemide valmisolekut ja vastupanuvõimet kliimamuutustele (näiteks tegevused invasiivsete võõrliikide leviku piiramiseks, päästesuutlikkuse suurendamine, ülejutusriskide maandamine jne). Kliimamuutuste leevendamine – tegevused, mille eesmärk on vähendada kliimamuutuste kiirust ja mõju. Põhiliselt kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine ning CO₂ sidumine looduslikult või tehnoloogiliselt (näiteks energiatõhusa hoonefondi, ettevõtlike ning transpordi arendamine, fossiilkütuste kasutuse lõpetamine ja taastuvenergiaallikate potentsiaali

⁵ Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia - <https://www.mkm.ee/media/155/download>

kasutamine, süsinikurohkete ja süsinikku siduvate ökosüsteemide kaitse ja taastamine, maakasutusest lähtuva heite vähendamine jne).

KOVid on väga erineva suuruse, asukoha ja kliimarisikudega ning seetõttu on KEKKide koostamine paindlik. Kliimamuutustega kohanemise ja leevendamise teemad võivad olla käsitletud eraldi iseseisva dokumendina – KEKKina – või integreeritud KOVi olemasolevatesse ja/või arendamisel olevatesse strateegilistesse dokumentidesse (sh planeeringud). See tähendab, et iga KEKK käsitleb põhjalikumalt just konkreetse KOVi piirkonnas ilmnevat asjakohaseid aspekte, võttes arvesse allpool loetletud valdkondi:

- tervis, sotsiaalhoolekanne ja päästesuutlikkus;
- maakasutus ja planeerimine;
- looduskeskkond;
- majandus, sh keskkonnahoidlikud riigihanked⁶ ja ringmajandus;
- biomajandus;
- kogukond, teadlikkus ja koostöö;
- taristu ja ehitised;
- energeetika ja varustuskindlus.

Lõigetes 6 ja 7 kirjeldatakse toetatavate tegevuste arvestamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtetega ja panustamist Riigikogu otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ (edaspidi *Eesti 2035*) aluspõhimõtete hoidmisesse. Tuuakse välja Eesti 2035 siht ja näitajad, millesse määruses kirjeldatud toetatavad tegevused panustavad.

Toetatavad tegevused peavad panustama Eesti 2035 sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“. Elukeskkond on kvaliteetne ja seda planeeritakse pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt. Inimesed on ruumiteadlikud ning ruumiotsused parandavad nende ühistegevuse ja osaluse võimalusi. Nimetatud sihtide saavutamist (võrdseid võimalusi, soolist võrdõiguslikkust, ligipääsetavust, regionaalarengut ja keskkonna- ja kliimaeesmärke) hinnatakse järgmiste „Eesti 2035“ näitajatega: „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“, „Elukeskkonnaga rahulolu või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“, „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“, „Ligipääsetavuse näitaja“ ja „Keskkonnatrendide indeks“.

Võrdsed võimalused saavad arvestatud avaliku ruumi planeerimise abil ning toetatavad tegevused panustavad näitajasse „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“. Uuringute ja analüüside tegemisel, elanikkonda puudutavate tegutsemisviiside väljatöötamisel ja nende tutvustamisel üldsusele arvestatakse kõigi sotsiaalsete rühmade (vanemaealised, puudega inimesed jne) olukorra ja vajadustega.

Soolise võrdõiguslikkuse teemal tehakse uuringuid ja analüüse, töötatakse välja elanikkonda puudutavad tegutsemisviisid ning muuhulgas hinnatakse kliimamuutustest tulenevat mõju meeste ja naistele ning kohanemismeetmete kavandamisel arvestatakse nende mõjudega. Avalikkusele suunatud teavitustegevustes järgitakse reklaamiseaduse § 3 lõikes 4 sätestatud nõudeid.

Ligipääsetavus tagatakse info- ja elukeskkondades kõikidele inimestele erivajadustest hoolimata. Panust ligipääsetavuse tagamisele hinnatakse „Ligipääsetavuse näitaja“ abil.

Regionaalarengu toetamiseks arvestatakse kohaliku omavalitsuste erisusi kliima- ja energiakavade tegevuste toetamisel, rakendades erinevat toetusmäära ja piirates toetuse saajate ringi. Paragrahvi 4 lõike 4 punkti 4 tegevuste jaoks antakse toetust üksnes linnalisse keskkonda, kus kliimamuutuste negatiivne mõju või linnade rohestamise vajadus on kõige suurem. Kohalikul tasandil kliimamuutustega arvestamise eesmärgiks on parandada elukeskkonna kvaliteeti. Näiteks eelistada rohetaristut halli taristu asemel, vähendada kõvakattega pindade

⁶ <https://kliimaministeerium.ee/keskkonnahoidlikud-riigihanked>

ulatust ja katvust, rakendada looduspõhiseid lahendusi erinevate linnaruumiga seotud vajaduste katmiseks ja maandada nende abil hoogsadudest tingitud üleujutuste riski ja vähendada kuuma ilmaga kaasnevat soojussaarte efekti). Turvaline elukeskkond luuakse igäühe koostöös. Tööde elluviimine arvestab kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetega, sh looduse pakutavate hüvede väärtustamine; igäühe loodushoiu põhimõtete juurutamine; elukeskkonna ressursitõhususe suurendamine; looduskeskkonna kvaliteedi parandamine ja elurikkuse säilitamine ning suurendamine, sh elupaikade taastamine ja liikide seisundi parandamine ja selleks vajalikud investeeringud.

Teemasse panustamist hinnatakse näitajaga „Elukeskkonnaga rahulolu või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“.

Keskkond ja kliima on olulise tähtsusega, sest toetatavad tegevused panustavad kliimamuutustega kohanemise ja leevendamise lahendustesse ja suurendavad suuremate elanike arvuga linnade elurikkust.

Tegevused toetavad ka „Eesti 2035“ aluspõhimõtet, mille kohaselt on Eesti aastaks 2050 konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimanetraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada. Projekt panustab Eesti 2035 näitajatesse „Keskkonnatrendide indeks“ ja panustatakse „Säästva arengu riikliku strateegia“ näitajasse „Rohealad linnades“. Rohealad linnades (%) on sellest strateegiast tulenev näitaja. Protsent näitab, kui paljudel inimestel on tiheasustusega aladel väga hea ligipääs avalikele rohealadele. Avalikud rohealad on rohumaad, metsad, märgalad ja muud rohealad (kalmistud, pargid, põõsastikud), mis ei ole eraomandis ja mille pindala on vähemalt 0,5 ha. Keskkonnatrendide indeks näitab paranevate keskkonnatrendide osatähtsust Eesti säästva arengu keskkonnavaldkonna näitajates.

Avalikkuse teavitamisel projektist tagatakse ligipääs edastatavale informatsioonile nii füüsiliselt kui ka digitaalselt nelja peamise erivajadusega (liikumis-, nägemis-, kuulmis-, ja intellektipuu) inimestele ja elanikele, kellel puudub juurdepääs internetile. Samuti tuleb tagada ligipääs projektiga kavandatud koolitustele, seminaridele ning muudele üritustele. Koolituste ja seminaride korraldamisel soovitame võtta arvesse keskkonnanahoidlike sündmuste korraldamise juhendit⁷. Meede edendab piirkondade arengueelduste maksimaalset ära kasutamist, taastades või säilitades piirkondades kaitstavaid elupaikasid ning veekogumeid. Investeeringute tegemisel arvestatakse kohalike kliima- ja energiakavadega, piirkondlike kaitsekorralduskavade ja tegevuskavadega.

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi põhiõiguste harta nõuetega, sh on see kooskõlas põhiõiguste harta jaotisega „Võrdsus“ (artiklid 20–26).

Info näitajate kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Lõikes 8 seatakse kliimameetme sekkumises rakenduskava väljundnäitaja, millesse toetuse abil tehtud projekt peab panustama. Määruse alusel toetatavad projektid panustavad rakenduskava sihttasemetesse tabelis 1 toodud andmete järgi.

⁷ <https://kliimaministeerium.ee/keskkonnateadlikkus>

Näitaja nimetus ja määrtühik	Algtase	Aasta	2024 vahe-sihttase	2029 sihttase	Selgitav teave
Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliimamuutustega kohanemise ja leevendamise meetmeid. (KOVide arv)	0	Ei kohaldu	0	10	Unikaalsete KOVide arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või rakendatud kliimamuutustega kohanemise ja -leevendamise meetmeid. Näitaja täitmist võib aruandes raporteerida pärast tegevuse toimumist.

Tabel 1. Kliimameetme sekkumise rakenduskava väljundnäitaja

Kuna näitajate arvestamisel annab EK-le aru unikaalsetest KOVidest erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ järgi, siis siin võib tekkida vajadus kasutada andmete korjeks Sündmuste Infosüsteemi ehk SISi. Kuna taotlejaks võib olla ka riigiasutus, siis tõenäoliselt see vajadus tekib. Vajadus võib tekkida ka juhul, kui taotlejaks on üks KOV, aga kasusaajateks ka teised KOVid. Unikaalsete andmete analüüsiks on sellisel juhul vaja kõik näitajasse panustavad KOVid ka SISis registreerida. Soovi korral saavad KOVid kasutada SISi ka ise osalejate registreerimiseks üritustele vms.

Lõikes 9 tuuakse välja, et linnade elurikkuse kaitse sekkumises peab toetuse andmine panustama kas rakenduskava väljundnäitajasse „Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu“ või meetme nimekirja väljundnäitajasse „Linna rohestamise kava“.

Rakenduskava sekkumise valdkond on nr '079 Looduse ja elurikkuse kaitse, looduspärand ja loodusvarad, roheline ja sinine taristu. Näitaja kood on RCO26. Väljundnäitaja sisu ja raporteerimise tingimused on detailselt kirjeldatud perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas ning lühidalt toodud tabelis 2.

Näitaja nimetus ja mõõtühik	Alg-tase	Aasta	2024 vahe-sihttase	2029 sihttase	Selgitav teave
Kliima-muutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu (ha)	0	Ei kohaldu	0	50	Toetuse abil rajatud kliimamuutustega kohanemise tõhustamiseks mõeldud rohetaristu ala summaarne pindala, näiteks üleujutuste leevendamiseks, sadevee reguleerimiseks, kuumasaarte leevendamiseks, linnaelustiku vastupidavuse suurendamiseks, pinnase erosiooni vältimiseks rajatavad taimeistikuga alad. Rohelise taristu alla kuuluvad erinevad looduslikud ja poollooduslikud ökosüsteemid, puud, haljasalad ja pargialad, hekid, vihmapeenrad jm valdavalt isetoimivad läbilaskva pinnaga ja looduslikke liike sisaldavad või neid toetavad alad. Indikaator hõlmab ka nõ sinialasid (sinist infrastruktuuri), nt loodusliku ilmega veekogud ja märgalad. Indikaator mõõdab ehitatud roheline infrastruktuuriga teenindatavat ala hektarites. Saavutustaset loetakse jooksvalt vahearuannete põhjal pärast tegevuste lõpetamist konkreetsel alal, lisaks kui loetav tegevus on lõpetatud ehk pärast tegevuse lõpetamist lõpparuandest.

Tabel 2. Linnade elurikkuse kaitse sekkumises rakenduskava väljundnäitaja

Meetmete nimekirja lisanduv väljundnäitaja meetmes number 21.2.3.2 „Eluslooduse kaitse ja kasutus“, sekkumises number 21.2.3.22 „Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine “ on „Linna rohestamise kava“. See väljundnäitaja on toodud tabelis 3 ning meetmete nimekirjas.

Näitaja nimetus ja mõõtühik	Alg-tase	Aasta	2024 vahe-sihttase	2029 sihttase	Selgitav teave
Linna rohestamise kava (arv)	0	Ei kohaldu	0	10	Toetuse abil koostatud linna rohestamise kava või kohaliku omavalitsuse arengudokumenti linna rohestamiskava eesmärkide lisamine. Näitaja täitmist võib aruandes raporteerida pärast tegevuse toimumist. Saavutustaset loetakse jooksvalt vahearuannete põhjal pärast tegevuste lõpetamist, lisaks kui loetav tegevus on lõpetatud ehk pärast tegevuse lõpetamist lõpparuandest.

Tabel 3. Linnade elurikkuse kaitse sekkumises meetme nimekirja väljundnäitaja

Lõikes 10 tuuakse välja, et toetuse andmisel on projekti spetsiifiliseks näitajaks projektis toodud toetatav tegevus ja selle arv. Näiteks kohalik kliima- ja energiakava, linna rohestamiskava, infopäevade arv jne. Võimalikud näitajad annab valikusse rakendusüksus toetavate tegevuste loetelu järgi ette ning taotleja valib nendest asjakohase ning lisab juurde sihttaseme.

Eelnõu paragrahvi 3 lõigetes 1 kuni 3 sätestatakse määruse rakendusasutus ja -üksus ning tuuakse välja vähese tähtsusega abi andmisega seonduv, mis puudutab rakendusüksust. Kinnitatud meetmete nimekirja järgi on rakendusasutus Kliimaministeerium ja rakendusüksus Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Eelnõu 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.

Eelnõu paragrahvis 4 sätestatakse tegevused, mida meetme raames toetatakse.

Lõikes 1 tuuakse välja, millele peab toetust saav projekt panustama.

Lõigetes 2 ja 3 täpsustatakse toetuse andmise tingimusi kohalikul tasandil.

Lõikes 4 tuuakse välja, milliseid tegevusi toetatakse. Toetatakse KOVi arengukava või maakonna arengustrateegia täiendamist kliima- ja energiaeesmärkidega või rohestamiskava eesmärkidega, samuti eraldiseisva kohaliku kliima- ja energiakava või rohestamiskava koostamist ning nimetatud dokumentide rakendamist ehk neis sisalduvate kliima- ja energia või linna rohestamisega seotud eesmärkidesse panustavate tegevuste elluviimist. Teavitustegevused (infopäevad, seminarid, koolitused, infomaterjalid) peavad olema suunatud üldisele elanikkonnale ja kitsamalt ka kohalike omavalitsuse spetsialistidele, et suurendada valdkondlikke teadmisi ja pädevusi. See võib tähendada nt teabekampaaniate, koolituste, seminaride või infopäevade korraldamist ja seotud materjalide koostamist. Toetatakse roheline taristu rajamist vastavalt arengudokumentides kavandatule. Elurikkuse suurendamisega seotud projekte toetatakse ka olemasolevate arengudokumentide alusel, mis vastavad rohestamiskava juhise nõuetele.

Lõigetes 5 ja 6 piiratakse toetuse saajate ringi, et suunata toetus suurema negatiivsema keskkonnaga tiheasustusalade piirkondadesse. „Riiklikus kliimamuutustega kohanemise arengukavas“ on kirjas, et nii otseselt kui ka kaudselt on kliimamuutustest mõjutatud eelkõige just suuremad linnad, kuhu on koondunud suurem osa rahvastikust, majandustegevusest, varast, kapitalist ja kultuuriväärtustest. Tehnogeneenne ja suure asustustiheduse ning keeruliste linnakorralduslike seostega linnakeskkond ei suuda mõjusid piisavalt kiiresti puhverdada – uued rajatised sageli hoopis võimendavad riske. Võttes arvesse Eesti geograafilist asukohta ja hõredat asustust, on kliimamuutustega kaasnevad riskid reeglina väga piiratud, kohaliku mõjualaga (konkreetsed linnatänavad ja kvartalid), kuid teisalt ei ole senine planeerimispraktika kliimamuutust arvesse võtnud. Peamised riskid, millega Eesti linnad tulevikukliima prognooside kohaselt silmitsi seisavad, on tingitud juba sagenenud erakordsetest ilmastikunähtustest, st tormidest, üleujutustest ja kuumalainetest.

Piirame nii toetuse saajate ringi kui territooriumi, nt linnalised või väikelinnalised piirkonnad. Kliimataristu on mõeldud KOVidele kellel on linnalised ja väikelinnalised piirkonnad. Kliimakavade jaoks saavad kõik KOVid tulla toetust taotlema ja rohestamiskava jaoks saavad toetust tulla taotlema üle 10 000 elanikuga linnad, taotlejaks saab olla KOV (Valga linna taotluse esitab Valga vald). Linnalised või väikelinnalised asustusüksused moodustavad enamasti osa haldusüksusest (ehk linnast või vallast). Näiteks on linnalised asustusüksused Haabneeme alevik või Pärnamäe küla, ent taotlema ootate ilmselt siiski Viimsi valda. Linn asustusüksusena pole samuti alati seesama, mis haldusüksus. Näiteks Valga linnas asustusüksusena on üle 10 000 elaniku, ent taotlema ootate ilmselt Valga valda. Taotlema ootame Valga valda kuna Valga linn on Valga valla kui haldusüksuse sisene linn.

Kuumalained on üks peamisi tulevikukliima riske, mis on Eestis viimase kümnendi suvedel juba avaldunud. Selle sajandi keskpaigast alates kasvab nende sagedus oluliselt. Kuumalained võimenduvad linnades soojussaare efektina, mille suhtes on eriti tundlikud kroonilised haiged, väikelapsed ja eakam elanikkond, kelle seas suureneb haigestumise ja suremuse risk. Soojussaare efekti tekkimine seostub eelkõige linnade maakasutuse ja ehituslike iseärasustega, kus tehismaterjalid neelavad suurema osa päikesekiirgusest, mille tõttu kuumenevad transpordirajatised (teed, parklad) ja hooned (iseäranis nende tõrvakatused), mis omakorda kütavad üles õhu linnaruumis. Ka kuumalainete uuringud tõestavad, et soojussaare efekt

puudutab kõiki tiheasustusalasid, mitte ainult suuremaid linnu. Kuumalainete negatiivset mõju süvendab praegu Eestis jälgitav ja tulevikus kiirenev rahvastiku vananemine ja linnastumine. Haigestumise ja suremuse vältimiseks tuleb linnades soojusaare efekti mõjusid leevendada asuda juba praegu, piirates planeeringu- ja ehituslahendustega soojuse akumulereerumist ning rakendades linnakeskkonnas jahutavaid mikrokliimameetmeid, säilitades ja laiendades rohealasid, haljastust ja veekogusid. Kliimariskidele eksponeerituse kõrval sõltub linnade haavatavus ka keerukatest sotsiaalmajanduslikest protsessidest, linnade ruumilisest tihedusest, morfoloogiast, tehnilisest ja sotsiaalsest taristust, rohe- ja veealade osakaalust linnamaastikus, haldussuutlikkusest ja rakendatavatest kohanemismeetmetest. Nimetatud tegurid mängivad kliimamuutuste kõrval äärmiselt olulist rolli, olles omavahel pidevalt muutuvates komplekssetes seostes. Nii nagu on eksponeeritus mõnes linnas suurem kui teises, on ka igal linnal oma selgelt eristuv keskkonna, sotsiaalne ja majanduslik eripära, mis kliimamuutuste suhtes kas suurendab või vähendab linna tundlikkust.

Aluseks on võetud Statistikaameti „Linnalise, väikelinnalise ja maalise asutuspiirkonna tüübi ja klastrite määramise meetodika“⁸.

Rakenduskavas on toodud, et ELi elurikkuse strateegia 2030 kohaselt on loodus väga tähtis liitlane kliimamuutustega võitlemise vastu. Linnade elurikkuse suurendamine aitab jahutada linnapiirkondi ja leevendada loodusõnnetuste mõju. Rohealad vähendavad õhu-, vee- ja müraaastet; kaitsevad üleujutuste; põua ja kuumalainete eest ning säilitavad seose inimeste ja looduse vahel. Linnade elurikkuse suurendamise raames toetatakse linnade rohestamiskavade koostamist ja nende ellu rakendamist pilootaladel. Sihtrühmaks on üle 10 000 elanikuga linnad kui asustusüksused.

Toetavad tegevused sekkumiste järgi on toodud välja skeemis nr 1.

Kliimameetme sekkumine	Taotleja KOV, KOV liit, KOV asutus, MARO, riigiasutus (§ 10 lg 1)	Taotleja KOV, kus asub üle 10 000 elanikuga linn kui asustusüksus (§ 4 lg 6)	Taotleja KOV linnalisele/väikelinnalisele piirkonnale (§ 4 lg 5)
Kliima-ja energiakava koostamine ja uuendamine või muu arengudokumendi täiendamine (§ 4 lg 4 p 1)	JAH	-	-
Kliimataristu rajamine (§ 4 lg 4 p 4)	-	-	JAH
Teavitustegevused (§ 4 lg 4 p 3)	JAH	-	-
Linnade elurikkuse kaitse sekkumine	Taotleja KOV, KOV liit, KOV asutus, MARO, riigiasutus (§ 10 lg 1)	Taotleja KOV, kus asub üle 10 000 elanikuga linn kui asustusüksus (§ 4 lg 6)	Taotleja KOV linnalisele/väikelinnalisele piirkonnale (§ 4 lg 5)
Rohestamiskava koostamine või muu arengudokumendi täiendamine (§ 4 lg 4 p 2)	-	JAH	-

⁸ https://www.stat.ee/sites/default/files/2022-05/Asustuspiirkond_1.pdf

Rohestamiskava tegevused (§ 4 lg 4 p 4)	-	JAH	-
Teavitustegevused (§ 4 lg 4 p 3)	JAH	-	-

Skeem 1. Toetavad tegevused sekkumiste järgi

Lõigetes 7–10 täpsustatakse toetatavate kavade koostamiseks juhise kehtestamise asjaolusid ning täpsustatakse toetatavate tegevuste rakendamist. Lõikes 9 tuuakse välja, et kui koostatakse piirkondlik või maakondlik kliima- ja energiakava või lisatakse kliima- ja energiaeesmärgid maakonna arengustrateegiasse, siis tuleb kohaliku omavalitsuse arengudokumentid (arengukava, eelarvestrateegia koos tegevuskavaga) viia kooskõlla koostatud piirkondliku või maakondliku kliima- ja energiakavaga või maakondliku arengustrateegiaga ühe aasta jooksul pärast projekti lõpparuande kinnitamist. Lisaks selgitatakse, et toetust ei anta tegevusele, mis on tehtud enne taotluse esitamist. Projekti raames võib teha enne ära eeltööd, nt projekteerimine jmt. Eelprojekt esitatakse koos taotlusega. Lõikes 11 kirjeldatakse, kuidas toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määruses (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris ([ELT L 317, 9.12.2019, lk 1](#)), on sätestatud jätkusuutliku investeerimise põhimõte. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (ingl k *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonna eesmärki. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimusel Hendrikson & Ko. Analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas DNSH printsiibiga. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (2020/852) artikli 17 tähenduses. Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnaeesmärgi saavutamisele.

1. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhooenergiaheidet.

Ei kahjusta. Määrusega antav toetus ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile, pigem vastupidi – panustab heite vähendamisesse. Tegemist on otseselt kliimaeesmärkide saavutamiseks antava toetusega KOVidele ning KHG heite vähendamisesse panustavad toetuse kaasabil rajatavad looduspõhised lahendused (rohekatused ja -seinad, rohe- ja sinialad jt), mis suurendavad süsiniku sidumist atmosfäärist. Toetatakse kohaliku omavalitsuse ja maakonna arengudokumentide arengustrateegia täiendamist kliima- ja energia ning linnade rohestamise eesmärkidega ning kliima-, linnade rohestamis- ja energiakava koostamist ja rakendamist.

2. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele.

Kavandatav tegevus ei kahjusta kliimamuutustega kohanemist. Määrusega antav toetus panustab otseselt kliimamuutustega kohanemisse. Tegemist on kliimaeesmärkide saavutamiseks antava toetusega. Toetatakse kohaliku omavalitsuse arengudokumentide täiendamist kliima- ja energia ning linnade rohestamise eesmärkidega, maakonna arengustrateegia täiendamist kliima- ja energiaeesmärkidega ning kliima-, linnade rohestamis- ja energiakava koostamist ja rakendamist.

See aitab paremini valmis olla võimalikeks kliimamuutustega seotud ekstreemseteks olukordadeks (nt üleujutused, põud jms).

3. Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit.

Ei kahjusta. Tegemist on keskkonnaneesmärkide saavutamiseks antava toetusega. Sademevee kogumise ja kasutamise lahenduste rajamisel ning sademevee kasutuse edendamisel on positiivne mõju veeressursside kestlikule kasutamisele.

4. Tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.

Ei kahjusta. Määrusega antav toetus ei ole otseselt seotud ringmajandusega. Kaudselt võib ringmajandusega seotud olla keskkonnaneesmärkide elluviimiseks vajalike tegevuste elluviimine. Tegevuste elluviimisel kasutatakse keskkonda säästvalt ning arvestatakse ringmajanduse põhimõtetega. Tegemist on keskkonnaneesmärkide saavutamiseks antava toetusega.

5. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse.

Ei kahjusta. Tegemist on keskkonnaneesmärkide saavutamiseks antava toetusega.

Määruse alusel elluviidavate tegevustega ei kaasne õhu, vee ega pinnase saastumist ega märkimisväärselt saasteainete heitmist keskkonda. Kliimamuutustega kohanemise lahenduse (rohekatused, roheseinad jm looduslähedased lahendused) loomisel kasutatakse keskkonda säästvalt ning välditakse saastuse teket.

6. Tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.

Ei kahjusta. Tegemist on keskkonnaneesmärkide saavutamiseks antava toetusega. Määrusega antav toetus panustab elurikkuse suurendamisele linnakeskkonnas, nt uute rohealade loomisega.

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega. Kliimaministeerium tegi analüüsi ise ning võttis aluseks ka perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi.

Lõikes 12 tuuakse välja, et toetatakse vaid taristuinvesteeringut, mille puhul on tagatud kliimakindlus. Tingimus kehtib taristule, mille kestvus on vähemalt viis aastat.

Paragrahv 5 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Lõikes 1 sätestatakse, et kulu on abikõlblik, kui see on kooskõlas ühendmääruse 5. peatükis ja käesolevas määruses sätestatud tingimustega ja taotluse rahuldamise otsusega.

Lõikes 2 loetletakse toetuse andmise eesmärki panustavaid abikõlblikke kulusid, mis on seotud konkreetsete tegevustega. Abikõlblik on samuti erinevate kliimateemaliste analüüside koostamise kulud, sh taristu kliimakindluse analüüsi koostamine, kui seda tehes on jälgitud Euroopa Komisjoni metoodikat kliimakindluse analüüsi tegemiseks. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projekti tegevustest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamiseks tehakse kliimakindluse hindamine ning esitatakse vastav analüüs koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“⁹(ELT C 373, 16.9.2021, lk. 1–92). Mobiilirakenduse ja veebilehe tegemise või täiustamise kulud on abikõlblikud, kui järgitakse ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 28.02.2019 määruse nr 20 nõudeid ja tagatakse, et loodavad rakendused ja veebilehed on kasutatavad kõigile inimestele

⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916(03)&from=EN)

olenemata nende erivajadustest ning ka väiksemate internetikiiruste juures. Veebilehe ja mobiilirakenduse tegemise või täiustamise kulud on abikõlblikud, kui need on vajalikud käesolevas määrukses välja toodud kavade koostamiseks või kui nende tegemise vajalikkus on välja toodud määrukse toetatavate tegevuste aluseks olevates kavades. Need tegevused peavad aga ka otseselt panustama määrukses toodud asjakohastesse näitajatesse ning - projekti eesmärkidesse. Abikõlblikud on soojusaare efekti leevendamise seotud kulud. See rakendub vaid linnalistele ja väikelinnalistele asustusüksustele, kuna soojusaare risk on seal kõrgem, kuna linnakeskkond muutub aina tihedamaks ning soojust akumuleerivaid pindu on rohkelt (asfalt- ja bituumenpinnad). Toetust saab soojusaare maandamisega seotud tegevuste elluviimiseks. Abikõlblikud on ka rohekatuste (*green roofs*¹⁰) rajamise kulud ja seda nii olemasolevatele kui ka uutele ehitistele ja hoonetele sademevee sidumiseks ning ökosüsteemihüvede toetamiseks. Samuti roheseinte ehk rohefassaadide (*green facade*¹¹) rajamise kulud. Lisaks on abikõlblikud elurikkuse suurendamiseks rajatud looduslähedaste lahenduste (nt rohealad) kulud. Looduslähedaste lahenduste rajamise toetust saab vaid tegevusteks linnalises ja väikelinnalises asustusüksuses. Abikõlblikud on ka kulud, mida tehakse linna rohestamiskava alusel ja mis on otseselt suunatud haruldaste ja ohustatud liikide arvukuse suurendamisele, elurikkust toetatavate elupaikade kvaliteedi parandamisele ning kvantiteedi suurendamisele. Lõikes 3 loetletakse kulud, mis ei ole abikõlblikud. Kombineeritud sademeveesüsteemide rajamisega ja üleujutusohu ennetamise ja leevendamise tegevustega üleujutusohu riskipiirkonnas seotud kulud pole abikõlblikud, kuna nende jaoks on juba töötatud või väljatöötamisel eraldi toetusmeetmed ning eesmärk on välistada kattuvus meetmete vahel.

Paragrahvi 6 lõigetes 1 ja 2 käsitletakse täpsemalt meetme raames toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi detaile.

Paragrahvi 7 lõigetes 1–4, lõike 5 punktides 1 ja 2 ning lõikes 6 sätestatakse määruksiga antava taotlusvooru eelarve kehtestamise detailid, toetuse piirsumma ja osakaal.

Kliimameetme sekkumises toimub tegevuste toetamine meetmest „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirusohutus“ number 21.2.3.1 ning rahastatud tegevuste detailne jagunemine on lisatud allpool tabelina 4.

Rahastatavad tegevused	ELi Ühtekuuluvu sfondi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse võimalik maksimaalne osakaal	Riiklik kaasfinantseering (euro)	Omafinantseering (euro)	Kogumaksumus (euro)
Kokku toetatavad tegevused meetme nimekirja alusel: kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine; mitteheas seisundis veekogumite tervendamine; KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed; meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine.	42 500 000	85%	2 500 000	5 000 000	50 000 000

Kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine	25 080 000,0	85%	0	4 425 882	29 505 882
Mitteheas seisundis veekogumite tervendamine	4 000 000,0	85%	705 882	0	4 705 882
KOV-i kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed	8 200 000,0	85%	872 942	574 118	9 647 060
Meteoroloogilise, hüdrooloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	5 220 000,0	85%	921 176	0	6 141 176

Tabel 4. Kliimameetme sekkumise meetme nr 21.2.3.1 kogu eelarve

Eraldi toimub sekkumise „KOV-i kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed“ juures toetuse andmine käskkirja ja määruse kaudu (tabel 5). Maksimaalne avatud taotlusvooru Ühtekuuluvusfondi toetuse summa on 3 253 335,31 eurot, mida plaanitakse asuda jagama poole toetuse summa ulatuses korraga.

	Kogukulu (euro)	ELi maksimaalne toetus (euro)	KOV-ide minimaalne omafinantseering (euro)
KOV-idele määruse alusel antav toetus:	3 827 453,30	3 253 335,31	574 117,99
	Kogukulu (euro)	ELi toetus (euro)	Riiklik kaasfinantseering (euro)
Käskkirja kaudu antav toetus:	5 819 605,52	4 946 664,69	872 940,83
Kokku:	9 647 058,82	8 200 000,00	1 447 058,82

Tabel 5. Kliimameetme sekkumise kogu eelarve

Linnade elurikkuse kaitse sekkumises toetatakse tegevusi meetmest „Eluslooduse kaitse ja kasutus“ number 21.2.3.2 ning rahastatud tegevuste detailne jagunemine on toodud tabelis 6.

Rahastatavad tegevused	ELi Ühtekuuluvus fondi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse maksimaalne osakaal	Riiklik kaasfinantseering (euro)	Minimaalne omafinantseering (euro)	Kogumaksumus (euro)
Kokku toetatavad tegevused meetme nimekirja alusel: elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks; rohestamiskavade koostamine ja	18 550 000	85%	1 091 176	2 182 353	21 823 529

elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine					
Elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks (sekkumine 21.2.3.21 käskkirjade alusel)	16 000 000	85%	750 000	2 073 529	18 823 529
Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine (sekkumine 21.2.3.22)	2 550 000	85%	341 176	108 824	3 000 000

Tabel 6. Linnade elurikkuse kaitse sekkumise meetme nr 21.2.3.2 kogu eelarve

Linnade elurikkuse kaitse sekkumises on võimalik avatud taotlusvooru kaudu anda maksimaalselt Ühtekuuluvusfondi toetust kokku summas 2 550 000 eurot, mida plaanitakse asuda jagama poole toetuse summa ulatuses korraga. Esialgu ei ole planeeritud kasutada riiklikku kaasfinantseeringut. Taotlusvooru eelarve kinnitab kliimaminister käskkirjaga. Kui taotluse täielik rahuldamine ei ole taotlusvooru eelarve tõttu võimalik, võib ministeerium taotlusvooru eelarvet rakendusüksuse ettepanekul suurendada.

Lõikes 5 sätestatakse toetuse määr ja osakaal. Toetuse määr on kuni 70%. Toetuse osakaal on vastavalt määruse lisale 40–70 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. Tegemist on maksimaalse toetuse osakaaluga, millele vastavalt tuleb taotlejal planeerida minimaalne omafinantseeringu osakaal ja vahendid eelarves. Määruse lisas määratakse toetuse maksimaalne osakaal eraldi igale kohaliku omavalitsuse üksusele. Kohaliku omavalitsuse üksuste individuaalse toetuse määra leidmisel kasutatakse põhimõtet, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuste jagamisel toetusmäär vahemikus 40–70% kasutatakse valemit, mille järgi jagatakse kohaliku omavalitsuse tulud Eesti keskmisega. Aluseks on võetud regionaalministri 07.08.2023 kirjas nr 1.4- 2/1642-1 soovitatud toetusmäärade kasutamine KOVide lõikes. Määruse väljatöötamisel tehti analüüs ja võeti arvesse riigihalduse ministri 08.12.2020 määruse nr 49 „Kohaliku omavalitsuse üksustele liginullenergiahoonete ehitamiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“ alusel antavate toetuste osakaalud. Nende kujunemise detailid on toodud samas määruses ja kohalduvad ka kehtestatavale määrusele. Regionaalne diferentseerimine tagab toetuse andmise vastavuses kohaliku omavalitsuse suutlikkusele ise projekti panustada. Kuna kliimaga seotud probleemid tuleb lahendada määruses toodud teemade osas eelkõige kohalikul omavalitsusel, siis on ka KOV hallataval asutustele kohaldatud sama toetusmäär, sest toetavad tegevused on seotud kohalike omavalitsustega. Kui toetuse saajal tuleb omafinantseeringust puudu, saab selle vahe katta kohalik omavalitsus. Kuna toetust on vähe, siis on oluline omafinantseering, kuid ka tehtud investeeringu kestlikkuse tagamine. Toetus suunatakse eelkõige kliimariski alusel linnalistele ja väikelinnalistele asustusüksustele, kus kumuleerub soojussaare risk, üleujutusrisk, mis mõjutab ka suuremat arvu inimesi.

Linnade elurikkuse kaitse sekkumise nr 21.2.3.22 eelarve kasutamise plaan määruse alusel on toodud tabelis 7.

Rahastatavad tegevused	ELi Ühtekuuluvus fondi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse maksimumaalne osakaal	Riiklik kaasfinantseering (euro)	Minimaalne omafinantseering (euro)	Kogumaksumus (euro)
Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine (sekkumine 21.2.3.22)	2 550 000	70-40%		1 092 857	3 642 857

Tabel 7. Linnade elurikkuse kaitse sekkumise nr 21.2.3.22 eelarve kasutamise plaan määruse alusel

Lõikes 6 on kirjas, et ühes taotlusvoorus rahuldatakse eraldi kliimameetme sekkumises ning linnade elurikkuse kaitse sekkumises üks taotlus taotleja kohta.

Paragrahvides 8 ja 9 reguleeritakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmist.

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale ja taotlusele.

Paragrahvi 10 lõikes 1 punktides 1–4 sätestatakse nõuded taotlejale. Taotleja saab olla KOV, kohalike omavalitsuste liit või KOVi hallatav asutus. Lisaks võib toetust saada maakondlik arendusorganisatsioon, mille all mõeldakse kohaliku omavalitsuse üksust või nende ühisasutust või omavalitsuste või omavalitsuste liidu asutatud mittetulundusühingut või sihtasutust, kellele maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste volikogud on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 61 lõike 2 või 3 alusel teinud ülesandeks maakonna arengu kavandamise.

Taotlejana on toodud ka riigiasutus, kuid riigiasutus saab toetust taotleda vaid sellisel juhul, kui tema tegevus on seotud määruse § 4 lõike 4 punktis 1 ja 2 viidatuga ehk siis tegevused peavad olema toodud asjaomastes kavades.

Lõikes 2 tuuakse välja, et taotleja peab vastama ühendmääruse § 3 lõigetele 2 ja 4.

Paragrahvis 11 sätestatakse nõuded toetuse taotlusele.

Taotlus peab vastama määruse tingimustele, mis tagab, et toetust antakse eesmärgipärasteks tegevusteks ning projekt on tulemuslik. Taotlus peab sisaldama paragrahvis kirjeldatud andmeid ja dokumente.

Taotleja peab arvestama projekti tegevuste elluviimisel kõiki asjakohaseid keskkonnavalaseid õigusakte. Struktuurivahendite kasutamiseks tuleb tutvuda ja kohaldumisel arvestada korraldusasutuse veebilehel¹⁰ toodud keskkonnanõuetega. Taotleja kinnitab, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Rakendusüksus lisab E-toetuste keskkonda sellised kinnitused, mis kohalduvad kõikidele taotlejatele ühtemoodi, näiteks § 11 lõike 2 punkt 12.

Toetusega korrastatud taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tuleb tagada kliimakindlus. Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul projekteerija arvestab ka tuleviku kliimatrendidega ehitusprojekti koostamisel. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks seatud

¹⁰ <https://www.rtk.ee/toetuste-taotlemine-ja-korraldamine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/keskkonnanouded>.

kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Taotleja teeb taotlemisel kliimakindluse analüüsi, kui taotleb toetust taristuprojektile, järgmiselt:

- 1) hindab projekti/tegevuse kooskõla kliimamuutustega kohanemise eesmärkidega (globaalsed, ELi, riiklikud ja kohaliku tasandi kohanemise eesmärgid);
- 2) hindab, kuidas kliimamuutused mõjutavad projekti/tegevust ning kas on tagatud vastupanu kliimamuutuste mõjule (lühiajalises ja pikemas perspektiivis);
- 3) hindab, millised kliimamuutustega seotud eesmärgid ja tegevused tuleb lõimida projekti/tegevusse (nt tegevused, mis suurendavad linnakeskkondade vastupanu kliimamuutustele ja vähendavad soojussaare efekti, on kooskõlas säästlike sademeveelahenduste ning rohe- ja sinitaristu edendamise, suurendavad kliimateadlikke tegevusi, jms);
- 4) hindab, milliseid kliimamuutuste mõjust tulenevate võimalike riskide mõju projektile/tegevusele tuleks üksikasjalikumalt käsitleda (äärmuslikud ilmanähtused, nagu põuad, hoogsadudest tingitud üleujutused, tormid, aga ka aeglaselt kujunevad nähtused, nagu merevee taseme tõus).

Kliimakindluse tagamise hindamiseks on Euroopa Komisjon 2021. aastal kehtestanud teatise [„Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“](#). Kliimakindluse hindamine vastavalt komisjoni juhendile on kohustuslik Euroopa Liidu vahenditest rahastatavate taristuobjektide puhul programmiga sätestatud tingimuste kohaselt. Positiivne rahastamisotsus on võimalik langetada üksnes nende kliimakindluse hindamise kohustusega taristuobjektide suhtes, mille puhul on kliimakindlus tagatud ning see on hinnatud ja dokumenteeritud vastavalt Euroopa Komisjoni juhendis antud suunistele.

Hinnavõrdluse tegemiseks kindlasummalise makse kehtestamiseks oleks vaja võrreldavad hinnapakkumused üksteisest sõltumatult pakkujalt ning pakkumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakkumuste infoga kirjalikult taasesitataval vormil. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakkumiste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakkumistega. Ühe ettevõtte esitatud pakkumusega ei saa piirduda (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakkumiste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakkumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakkumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on selle dokumenteerinud, et tagada kontrolljälje olemasolu (sh võimalike auditite raames). Projektiga seotud Eesti 2035 näitajad on toodud § 2 lõigetes 6 ja 7.

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse toetuse taotlemise ja menetlemise protsessi.

Paragrahv 12 kirjeldab, kuidas taotlusvooru käivitatakse ning mis tingimustel toimub taotluse esitamine ja menetlemine. Taotlusvooru avanemisel saab taotlusi esitada kuni vooru sulgemiseni, milleks on rahastamiseks ettenähtud rahaliste vahendite ammendumine. Toetuse taotlusi ei järjestata pingeritta ning toetatavate projektide spetsiifikat arvestades puudub põhjendatud alus anda toetuse taotlustes kirjeldatud projektidele eristavaid hindepunkte. Taotlus tuleb esitada e-toetuse keskkonna kaudu ja arvestada määruses sätestatud tingimusi. Taotluse vastuvõtmine toimub ühendmääruse §-s 5 sätestatud tingimustel.

Taotluse menetlemisel võib rakendusüksus anda taotlejale puuduste kõrvaldamiseks täienduste ja muudatuste tegemiseks kuni 14-päevase tähtaja. Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 60 päeva jooksul taotlusvooru avamisest arvates.

Paragrahvis 13 sätestatakse valikukomisjoni seonduvad tegevused. Projekti hindamiseks moodustab rakendusüksus valikukomisjoni, kuhu kuulub vähemalt üks rakendusasutuse ja kaks rakendusüksuse nimetatud liiget. Valikukomisjoni võib kaasata rohkem eksperte.

Valikukomisjoni koosolekuid võib pidada veebi teel. Kõik valikukomisjoni liikmed allkirjastavad erapooletuse ja sõltumatuse deklaratsiooni. Valikukomisjoni tööd korraldab rakendusüksus, kutsudes vajaduse korral kokku koosoleku. Valikukomisjoni eksperte ei

avalikustata, et neid ei oleks võimalik taotlejatel mõjutada. Eksperte ei avalikustata ka tagantjärele, et tagada võimalus samade ekspertide kasutamiseks järgmistes sarnase spetsiifikaga toetusskeemides.

Paragrahv 14 sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise korra.

Taotleja ja taotluse nõuetele vastavust kontrollib rakendusüksus. Taotleja või taotluse mittevastavuse korral teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse taotlust sisuliselt hindamata.

Paragrahv 15 sätestab projektide valikukriteeriumid ja -metoodika ning taotluse rahuldamise protsessi kirjelduse. Valikukomisjon hindab projekti kriteeriumide alusel, mis on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega. Projekti koosõla valdkondliku arengukavaga, mõju rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kui valikukriteeriumi hindamisel lähtub rakendusüksus järgmisest:

1) projekt peab olema koosõlas Läänemere strateegiaga, „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030“ ja ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030: toome looduse oma ellu tagasi. Projekt peab olema samuti koosõlas „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030“ ja peab panustama kliimapoliitika korraldamisse, omama mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele (koosõla kinnitatakse §-s 2 sätestatud näitajate kaudu). Valikukriteerium on täidetud, kui taotluse ja selle lisadokumentide alusel on võimalik asuda seisukohale, et projekt panustab määruses nimetatud toetuse andmise eesmärkidesse, sh „Eesti 2035“ sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“. Kui taotleja ja taotlus vastavad nõuetele, siis on eespool toodud nõue täidetud ning toetuse taotleja saab projekti koosõla „Kliimamuutustega kohanemise arengukavale aastani 2030“, mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kinnitada (koosõla kinnitatakse §-s 2 sätestatud näitajate kaudu).

Projekti elluviimisel peab toetuse saaja järgima asjakohaseid kohalduvaid keskkonnaalaseid õigusakte ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet.

Projekt ei tohi riivata Euroopa Liidu põhiõiguste hartas toodud põhiõiguseid. Vastavasisulist asjaolu kontrollib rakendusüksus toetuse määruse § 9 lõike 2 punkti 10 alusel toetuse taotlusest. Taotleja on vastavasisulise kinnituse andmisega taotluses sellega seotud ning rakendusüksusel on igal ajal, s.o ka pärast toetuse taotluse rahuldamist õigus vastava nõude täitmist kontrollida;

2) projekti põhjendatus. Projekt on põhjendatud juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad toetuse määruse §-s 4 nimetatud toetatavatele tegevustele. Kriteeriumi raames hinnatakse, kas:

a) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;

b) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadav, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad;

c) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust;

3) tuuakse välja vajadus analüüsida projekti kuluefektiivsust. Kriteeriumi puhul hinnatakse, kas:

a) ettenähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks (projekti väljundi jaoks vajalike tegevuste ja eelarve suhe peab olema põhjendatud ja kavandavad tegevused otseselt suunatud projekti väljundite saavutamiseks);

b) planeeritud eelarve on realistlik (planeeritud tegevused, hind ja elluviimise aeg on tasakaalus) ja mõistlik – on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud ning planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud, ning taotleja on suuteline rahastama projektile järgnevaid püsikulusid. Oluline on saada info kindlasummalise makse kehtestamiseks eelarveprojekti alusel;

4) tuuakse välja vajadus analüüsida toetuse taotleja suutlikkust projekti ellu viia.

Kontrollitakse, kas taotlejal on kogemus, õiguslik, organisatsioonilised või tehnilised eeldused projekti elluviimiseks kavandatud viisil, tagades kestlikkuse ja jätkusuutlikkuse (sh taristuinvesteeringute või tootlike investeeringute puhul edasised tegevus- ja hoolduskulud);

5) taotlus peab olema kooskõlas Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi riigi pikaajalise arengustrateegia näitajatesse, mis on sätestatud § 2 lõikes 7.

Horisontaalsetesse teemadesse, sh tasakaalustatud regionaalsesse arengusse, panustab taotlus siis, kui ta vastab TATis toodud taotleja ja taotluse nõuetele.

Taotluse rahuldamise otsuse põhipunktid on sätestatud ühendmääruses ja lisanduvad eelnõukohases määruses. Taotlus rahuldatakse, kui see on esitatud määruses kehtestatud korras, vastab §-des 10 ja 11 kehtestatud nõuetele, toetust taotletakse §-s 4 nimetatud toetatavate tegevuste kulude katteks, §-s 6 nimetatud perioodil ning §-s 2 nimetatud eesmärkidel.

Rakendusüksus loeb nimetatud valikukriteeriumi täidetuks üksnes juhul, kui toetuse taotluses kajastatud teabe põhjal on võimalik asuda seisukohale, et toetatav projekt vastab toetuse määruse §-s 2 sätestatud toetuse andmise eesmärkidele.

Paragrahv 16 sätestab taotluse rahuldamata jätmise tingimused.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotleja või taotlus ei vasta esitatud nõuetele; toetust ei taotleta toetatavale tegevusele; tegevust ei planeerita ellu viia abikõlblikkuse perioodil; rakendusüksusel tekib kahtlus toetuse eesmärgipärasuses kasutamises ja muudel juhtudel, kui taotluses väljendub teave, mis on vastuolus eelnõukohases määruses sätestatud toetuse andmise tingimustega. Seega jäetakse taotlus rahuldamata, kui see ei vasta nõuetele. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui eelarvelised vahendid ammenduvad.

Rakendusüksus toimetab taotluse rahuldamata jätmise otsuse toetuse taotlejale pärast otsuse tegemist e-toetuse keskkonna vahendusel.

Paragrahv 17 sätestab taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise tingimused.

Maksete saamise õigus tekib toetuse saajal pärast seda, kui ta on rakendusüksusele tõendanud kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.

Paragrahv 18 sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ja korra. Taotluse rahuldamise otsust võib muuta ühendmääruse §-des 12 ja 13 sätestatud tingimustel ja korras.

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja õiguseid ja kohustusi.

Paragrahv 19 sätestab toetuse saaja õigused ja kohustused. Toetuse saajal on õigus saada projekti elluviimiseks rakendusüksuselt nõustamist projekti koordineerima määratud projektikoordinaatorilt. Rakendusüksus tagab projektikoordinaatorile juriidilise ja rahalise toe. Toetuse saaja kohustus on projekt taotluse alusel ellu viia, projekti tegevustega alustada kuue kuu jooksul abikõlblikkuse perioodi algusest arvates ning projekti tulemust taotluses kirjeldatud viisil kasutada ja säilitada viis aastat pärast projektile lõppmakse tegemist. Lõikes 10 tuuakse välja toetuse andmine vähese tähtsusega abina. Teatud koolituste rahastamisel võib tegemist olla riigiabiga koolitustel osalejatele. Sel juhul saab toetust anda vähese tähtsuse abina koolitatavatele kui lõppkasusaajatele.

Paragrahvis 20 sätestatakse toetuse kasutamise seotud aruannete esitamise kord ja aruandes kajastatud teave. Rakendusüksus võib täpsustada taotluse rahuldamise otsuses lõpparuandes esitatavat teavet. Kui projekti kestus on üle 12 kuu, siis tuleb toetuse saajal esitada ka vahearuanne. Järelaruande nõue kehtib § 4 lõikes 9 sätestatud kohustuse täitmise kohta. See tähendab, et toetuse saaja peab järelaruandes teada andma kuidas ta on kohaliku omavalitsuse arengudokumendid viinud kooskõlla koostatud KOV kliima-ja energiakava, linna rohestamiskava või maakondliku arengustrateegiaga (§ 4 lg 9 kohaselt tuleb KOV arengudokumendid koostatud kavaga kooskõlla viia ühe aasta jooksul pärast projekti lõpparuande esitamist).

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise ja kasutamise tingimusi.

Paragrahvis 21 sätestatakse, et toetust makstakse kindlasummalise maksena ühendmääruse § 28 lõike 2 alusel. Maksetaotluse menetlemine ja selle peatamine toimub ühendmääruses sätestatud korras.

Lõike 4 kohaselt tuleb toetuse saajal, kui toetatakse kliima- ja energiakava või rohestamiskava koostamist, enne maksetaotluse esitamist esitada valminud kava ülevaatamiseks rakendusasutusele. Valminud kava juhisele vastavust hindavad rakendusüksuse eksperdid, kaasates ka Kliimaministeeriumi eksperte. Toetuse saajale esitatakse ettepanekud kava muutmiseks või täiendamiseks 20 tööpäeva jooksul kava ülevaatamiseks esitamisest.

Eelnõu 7. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid.

Paragrahv 22 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse ÜSS2021_2027 §-de 28–30 ja ühendmääruse §-de 34–38 põhjal.

Paragrahv 23 kirjeldab vaide esitamise protsessi. Vaie tuleb ÜSS2021_2027 § 31 järgi esitada enne halduskohut rakendusüksusele ning see vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Sama paragrahvi kohaselt võib esitada vaide, mis on tehtud auditi aruande alusel.

4. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706).

Määruse koostamisel lähtutakse muuhulgas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

5. Määruse mõjud

Määrusega reguleeritava meetme tulemused aitavad kasvatada teadlikkust elusloodusest ja kliimast ning parandada eluslooduse ja kliimaga seotud tegevustest arusaamist ja kavandada ettevaatusabinõusid ekstreemsete ilmastikutingimustega seotud ohuolukordadeks ja elutähtsate teenuste katkemiseks. Määruse koostamise hetkel teadaoleva informatsiooni põhjal hindame, et määruse eelarve vahenditega saavutatakse rakenduskavaga seatud näitajate sihttasemed. Toetus on ühekordne tõuge nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

6. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist (ÜF).

Määruse rakendamisest ei oodata lisatulu riigieelarvelisse.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi, Riigikantselei, Euroopa Komisjoniga, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.

Kooskõlastustabel

I	Riigi Tugiteenuste Keskuse seisukoht:	Kliimaministeeriumi tegevus:
1.	Palun lisada viide, et määruse alusel ei toetata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 artiklis 7 nimetatud tegevusi (näiteks § 1 lg 5).	Arvestatud.
2.	Eelnõu § 1 lg 3 on viidatud meetmete nimekirja numbrile 21.2.3.22 "Elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks", mis on toetusmeetme koostamise aluseks. Laiendatud meetmete nimekirja järgi on sekkumiseks numbriga 21.2.3.22 hoopis "Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine".	Arvestatud. Asendatud lühendina linnade elurikkuse kaitse sekkumine.

	<p>Palun sisse viia parandus õige sekkumise pealkirja kohta. Lugeses eelnõu § 2 lg 2 ja lg 4 eesmärki ja tulemusi võib jõuda järeldusele, et pigem on toetusmeetme sekkumiseks ikkagi rohestamiskavade koostamine ja nendega seotud tegevuste elluviimine.</p> <p>Palun täpsustada sekkumise pealkirja "eluslooduse kaitse" ka järgnevatel sätetes, nt § 2 lg 2, ning asendada see pealkirjaga "elurikkumise suurendamine", mis on kooskõlas rakenduskavas toodud linnade rohestamise suunaga.</p>	
3.	<p>Eelnõu § 3 lg 4: Rakendusüksus ise ei avalda andmeid kesksel veebilehel, need saadakse otse infosüsteemist, seega ei ole vaja reguleerida RÜ kohustusena. ÜSS2021_2027 § 20 on viidatud otsekohalduvale ühissätete määrusele ja selles nimetatud andmetele, mida peab avaldama.</p> <p>Seega on küsimus eesmärgis, mida soovitakse sättega reguleerida- kas anda teada toetuse saajale, missugused täpsed andmed avaldatakse või midagi muud.</p> <p>Juhime tähelepanu, et taotlemisel kinnitab taotleja, et ta on nõus, et tema taotluse rahuldamisel toetuse saamisega seotud andmed avalikustatakse.</p>	Arvestatud. Kuna taotlemisel juba taotleja kinnitab, et on nõus andmete avaldamisega, siis topelt seda ei reguleerita. § 3 lg 4 eemaldatud.
4.	<p>Palun täpsustada toetatavaid tegevusi eelnõu § 4 lg 4 punktis 1 toodud tegevuste osas. Praegu on kirjas, et toetatakse kohaliku omavalitsuse arengudokumentide või maakonna arengustrateegia koostamist või täiendamist, arvestades kliima- ja energiaeesmärkidega, koos vastava avalikkuse kaasamise ja teavitamisega. Seletuskirjas on toodud, et toetatakse ka eraldiseisvalt kohaliku kliima- ja energiakava koostamist.</p>	Arvestatud. Sõnastust täpsustatud.

	<p>Ettepanek on täiendada eelnõu § 4 lg 4 p 1 toetavat tegevust järgmises sõnastuses:</p> <p>„1) toetatakse kohaliku omavalitsuse kliima-ja energiakava koostamist, muu arengudokumendi või maakonna arengustrateegia täiendamist kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise osas koos avalikkuse kaasamise ja teavitamisega.“</p>	
5.	<p>Palun täpsustada § 4 lg 4 p 2 toodud tegevusi. Lähtuvalt rakenduskavast on sekkumise eesmärgiks toetada linnade rohestamiskavade koostamist ja nende ellurakendamist pilootaladel. Praeguses sõnastuses on toodud "kohaliku omavalitsuse arengudokumentide koostamine või täiendamine, arvestades linna rohestamiskava eesmärkidega, koos vastava avalikkuse kaasamise ja teavitamisega."</p> <p>Ettepanek on sõnastada toetatav tegevus selliselt, et toetatakse konkreetselt ka rohestamiskavade koostamist järgmises sõnastuses:</p> <p>„2) toetatakse elurikkuse suurendamiseks kohaliku omavalitsuse rohestamiskava koostamist, muu arengudokumendi või maakonna arengustrateegia täiendamist, arvestades rohestamiskava eesmärkidega, koos avalikkuse kaasamise ja teavitamisega.“</p>	Arvestatud. Sõnastust täpsustatud.
6.	<p>Palun täpsustada § 4 lg 4 p 3 toodud tegevusi selliselt, et oleks välja toodud selgemalt rakenduskavas toodud tegevused. Praegu on rakenduskavas toodud sekkumise "KOV kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed" sisuks, et tegevusega soovitakse suurendada kliimamuutuste alast teadlikkust, kohanemist ja leevendamist käsitlevate teabekampaaniate, koolituste, teabepäevade ja haridusprogrammide kaudu nii</p>	Arvestatud. Vastav info lisatud.

	<p>elanikkonna hulgas üldiselt kui ka kohalike omavalitsuste maakasutus- ja planeerimisspetsialistide, planeerijate ning arhitektide seas.</p> <p>Ettepanek on punkt 3 jagada kaheks ehk esimene on teavitustegevus ning punkt 4 uue sättena oleks investeeringute tegemiseks. Sõnastada sätted järgmiselt:</p> <p>„3) kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemisega seotud teavitustegevus.“</p> <p>Seletuskirja lisada, et teavitustegevused (infopäevad, seminarid, koolitused, infomaterjalid) peaksid olema suunatud üldisele elanikkonnale ja kitsamalt ka kohalike omavalitsuse spetsialistidele, et suurendada valdkondlikke teadmisi ja pädevusi. Samuti täpsustada, et see võib tähendada teabekampaaniate, koolituste, seminaride või infopäevade korraldamist ja seotud materjalide koostamist.</p> <p>„4) rohelise taristu rajamine, elurikkuse suurendamise projektide ellu viimine või muude kohanemislahenduste ellu viimine vastavalt punktides 1 ja 2 viidatud arengudokumentides kavandatule.“</p>	
7.	Eelnõu § 4 lg 9 – vajab selgitamist, mis on sellise kohustuse tähtaegse täitmata jätmise tagajärg.	Arvestatud. Lisatud § 17 lg 8: Toetuse saaja tagab § 4 lg 9 toodud nõude täitmise kindlustamiseks toetusega saadud mõju ja projekti eesmärgi täitmise.
8.	Lisada § 5, et kulud on abikõlblikud kindlasummalise makse alusel vastavalt ÜM § 20 lõige 1 punktile 1.	Arvestatud. Lisatud § 5 lg 1 lause: Kulud on abikõlblikud kindlasummalise makse alusel vastavalt Ühendmääruse § 20 lõige 1 punktile 1.
9.	Eelnõu § 5 lg 2 p 6 veebilehe ja mobiilirakenduse tegemise või täiustamise kulud on ÜM § 21 lg 5 p 3 kohaselt üldkulud ehk kaudsed kulud. Palun lisada seletuskirja põhjendus, miks need kulud on selle tegevuse raames otseste kuludena vajalikud.	Arvestatud. Selgitus lisatud. Veebilehe ja mobiilirakenduse tegemise või täiustamise kulud on abikõlblikud, kui need on vajalikud käesolevas määruses välja toodud kavade koostamiseks või kui nende tegemise vajalikkus on välja toodud määruse toetatavate tegevuste aluseks olevates kavades. Need tegevused peavad aga ka otseselt panustama määruses toodud

		asjakohastesse näitajatesse ning - projekti eesmärkidesse.
10.	<p>Eelnõu § 5 lg 2 p 10 järgi on abikõlblikud kulud sadevee reguleerimiseks looduspõhiste lahenduste kasutamine. Samas on lõikega 3 määratud abikõlbmatuteks kuludeks punktides 4, 5, 8 säästvate sademeveesüsteemide rajamine, hetkeliste vooluhulkade vähendamiseks tiikide ja viibekraavide rajamine ning üleujutusohu ennetamise ja leevendamise tegevused. Samas on nimetatul puhul tegemist just sadevee juhtimiseks kasutatavate looduspõhiste lahendustega.</p> <p>Palun kontrollida üle kas punktides 4, 5, 8 toodud välistused on ikkagi asjakohased või millised oleksid lubatud alternatiivid sadevee looduspõhiste lahenduste kasutamiseks, mille kulud oleksid abikõlblikud.</p> <p>On aru saada, et eesmärgiks on topeltfinantseerimise vältimine, kuid kui näiteks KOV ei saa toetust sadevee süsteemide meetmest ning tahab selle TAT-i alusel viia ellu muud projekti, mille osaks on ka sadevee looduspõhised lahendused, siis tekib olukord, kus osad kulud on abikõlbmatud ning ei toeta eesmärgi saavutamist. Sealjuures puuduks topeltfinantseerimise oht.</p>	Arvestatud. Kontrollitud üle ning oleme veendunud, et seatud nõuded on asjakohased.
11.	Eelnõu § 7 lg 6 palun kaaluda sätte asukohta. Asjaolu, et toetust saab anda üks kord ühe sekkumise taotlusele, võib olla reguleeritud ka §-s 10.	Mittearvestatud. Kaalusime, kuid ei pidanud mõistlikuks olemasolevat lähenemist muuta.
12.	Palun täpsustada eelnõu § 9 lg 2 punkti 15 sõnastust järgmiselt (viide § 4 lõikele 11 ei ole kliimakindlusega seotud): „15) taristuinvesteeringute korral, mille kestvus on vähemalt 5 aastat, kliimakindluse tagamise tulemused.“	Arvestatud. § 11 lg 2 punkt 15 on sõnastatud järgmiselt: taristuinvesteeringute korral, mille kestvus on vähemalt 5 aastat, kliimakindluse tagamise oodatavad tulemused.

13.	Lisada uue lõikena § 9 lg 4 järgmises sõnastuses: „(4) Lõike 2 punktis 6 nimetatud “ei kahjusta oluliselt” põhimõte tähendab, et toetatavad tegevused ei või oluliselt kahjustada ühtegi kuuest keskkonnanäesmärgist, milleks on kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, üleminek ringmajandusele, saastuse vältimine ja tõrje, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine.“	Arvestatud.
14.	Lisada uue lõikena § 9 lg 5 järgmises sõnastuses: „(5) Lõike 2 punktis 15 nimetatud kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamine peab sisaldama hinnangut kliimamuutuste leevendamise ning kliimamuutustega kohanemise kohta, mille koostamisel saab lähtuda rakendusüksuse kodulehel avaldatud juhiseist.“	Arvestatud.
15.	Eelnõu § 10 lg 10 kui toetust antakse kindlasummalise maksena, ei pea toetuse saaja esitama kuludokumente. Palun läbivalt eelnõu läbi vaadata kindlasummalise makse valguses, nt § 19 lg 7.	Arvestatud.
16.	Eelnõu § 13 lg 1 punktis 5 hinnatakse ühe valikukriteeriumina, et projekt on kooskõlas Eesti 2035 aluspõhimõtete ja sihtidega, mis on esitatud määruse § 2 lõikes 7. Praegu on tehtud viide § 2 lõikele 7, mis kehtestab need aluspõhimõtted, millega toetuse andmisel arvestatakse. Samas, kuna eesmärgiks on valikukriteeriumi	Arvestatud. Lisatud § 9 lg 2 punkt 16.

	<p>puhul hinnata projekti seost nende aluspõhimõtetega, siis peaks taotleja esitama enda projekti kohta ka selgitused kuidas nad arvestavad aluspõhimõtetega. See kohustus on praegu puudu. Sellest tulenevalt on ettepanek täiendada § 9 lg 2 loetelu kohustusega, et taotleja kirjeldab projekti seost Eesti 2035 aluspõhimõtete ja sihtidega, siis on võimalik seda ka hinnata.</p>	
17.	<p>Täiendada eelnõu § 17 lg 6 nimetatud kohustust järgmises sõnastuses: „(6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõike 2 punkti j kohaselt tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada kliimakindlus ning rakendada vajadusel projektipõhiseid lahendusi kliimamõjudega kohanemiseks“.</p>	Arvestatud. Sõnastus täpsustatud.
18.	<p>Palun kaaluda §-de 22 ja 23 asukohta ja VTA sätestamist esimeses peatükis üldsätete all.</p>	Arvestatud.
19.	<p>Palun lisada seletuskirja EL õiguse juurde viide nn fondimäärusele, milleks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.</p>	Arvestatud ja lisatud EL õiguse info juurde määruse seletuskirjas.
II.	<p>Rahandusministeerium kooskõlastab märkustega arvestamisel:</p>	Kliimaministeeriumi tegevus:
1.	<p>Toetuse andmisel tuleb tagada, et toetatud projektid ning tegevused on kooskõlas „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“ eesmärkide ning sealsete sekkumiste kirjeldustega. Palume eelnõud korrigeerida, lähtudes rakenduskavas kirjeldatust. Ei piisa, et §-s 1 on viide rakenduskavale (mis vastuseks kommentaaridega arvestamise tabelis rahandusministeeriumi eelnevale samale märkusele), eelnõus välja toodud eesmärgid, toetatavad tegevused, abikõlblikud kulud jne</p>	Arvestatud. Kirjeldusi täpsustatud vastavalt rakenduskavas planeeritule.

	peavad samuti olema selgelt ja otseselt kooskõlas rakenduskavaga.	
2.	Palume seletuskirjas selgitada, kas ja mis ulatuses ja mis põhjusel antud eelnõus toetatavad tegevused dubleerivad sama meetme teiste toetuse andmise tingimuste raames toetatavaid tegevusi ning ka teiste kliimaministeeriumi meetmete toetuse andmise tingimustega toetatavaid tegevusi (näiteks sademevee ja elurikkuse lahendused). Kommentaaridega arvestamise tabelis on vaid sademevee tegevustele osaliselt vastatud.	Arvestatud. Toetavate tegevused on antavad erinevate sekkumiste alt vastavalt sekkumiste eesmärkidele. Välistused on toodud § 5 lg 3.
3.	Eelnõu § 1 lõikes 3 on viidatud perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide Vabariigi Valitsuse 03.07.2023 korraldusega nr 180 kinnitatud meetmete nimekirjale. Juhime tähelepanu, et nimetatud korraldus on kehtetu, kuna 19.01.2024 kinnitati muudetud meetmete nimekiri. Palume eelnõus viidata meetmete nimekirjale välja toomata konkreetset kuupäeva, kuna iga muudatusega muutub endine korraldus kehtetuks.	Arvestatud. Iga kord antakse selles osas eraldi juhised erinevate asjaosaliste poolt. Täna püüame taas kuupäeva välja jätta, kuid lõplikult selgus see võimalus alles määruse kehtestamisel.
4.	Eelnõu § 1 lõikes 3 on nimetatud sekkumine 21.2.3.22 „Elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks“ (edaspidi eluslooduse kaitse sekkumine). Kehtiva meetmete nimekirja järgi on sekkumine nr 21.2.3.22 „Rohestamiskavade koostamine ja elluviimine ehk linnade elurikkuse parendamine, sh rohealade täiendav rajamine“ ja 21.2.3.21 „Elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks“. Palume vaadata üle, kumba sekkumist on siinkohal mõeldud ja vastavalt korrigeerida sekkumise nime või numbrit.	Arvestatud. Vajalik on arvestada sekkumist 21.2.3.22. Nimetame selle määruses ringi.
5.	Palume selgust, kas antud eelnõuga võib tekkida olukord, kus taotleja esitab projekti, mille tegevusi rahastatakse mõlemast meetmest ja	Arvestatud. Eraldi avab rakendusüksus kahe erineva meetme alt toetatavad tegevused. Seega, kui taotleja soovib esitada mitme sekkumise

	sekkumisest ning kuidas on see tehniliselt ning raamatupidamislikult lahendatud.	osas taotlused, siis saab ta seda teha kahes kohas.
6.	Palume eelnõu § 2 lõikes 10 kasutada sõnastust „täiendav projekti spetsiifiline näitaja“, et sõnastus oleks kooskõlas Ühendmääruse terminoloogiaga.	Arvestatud. Lauses sõnad ringi tõstetud.
7.	Eelnõu § 9 lg 2 p 13 kohaselt tuleb koos taotlusega esitada projektiga seotud näitajate sisu ja nende mõõdikud. Kuna näitaja ja mõõdik on sünonüümid, siis jääb arusaamatuks, mida antud punktiga on silmas peetud. Palume sõnastust täpsustada.	Arvestatud. Sõnastust korrigeeritud: 13) info projektiga seotud näitajate osas.
8.	Eelnõu seletuskirjas on viidatud näitaja „Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliima kohanemise ja leevendamise meetmeid“ andmete kogumise vajadusele Sündmuste Infosüsteemis (SIS) juhtudel, kus toetuse saajaks on riigiasutus või toetuse saajaks on KOV, kelle projektis on kasusaajateks teised KOVid. Kuna konkreetse määruse alusel toetatavates projektides on ilmselgelt SISi kasutamise vajadus tekkimas, siis soovime lisada SISi andmete lisamise kohustus ka määrusesse endasse, et toetuse saaja teaks selle nõudega juba varakult arvestada.	Arvestatud. Lisatud § 19 lg 3 lause: Toetuse saaja peab asjakohastel juhtudel andmete kogumise korraldama Sündmuste Infosüsteemis.
9.	Eelnõu § 18 lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja projekti elluviimise kohta vaid lõpparuande. Kuna eelnõu ei sätesta projekti maksimaalset abikõlblikkuse perioodi pikkust, siis rahastatuks võib osutuda ka projekt, mis kestab kuni 31.12.2029. Sellisel juhul ei saa pidada piisavaks vaid lõpparuande esitamist. Projekti edenemist ja projekti eesmärkide saavutamist, raporteeritud näitajate vastavust näitajate metoodikale ning sihttasemete täitmist või nende täitmise poole liikumist on soovitatav siiski hinnata rohkem kui üks kord arvestades aruannete tähtaegade seadmisel EK-le seireandmete esitamise sagedust. Soovitame	Arvestatud ja § 20 täiendatud.

	<p>mitmeaastaste projektide puhul sätestada ka vahearuaande esitamise kohustus vähemalt aasta lõpu ehk 31.12 seisuga. Juhime ühtlasi tähelepanu, et eelnõu seletuskirjas on näitajate RCO26 „Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu“ ja VVV40 „Linna rohestamise kava“ selgitava teabe all märgitud samuti näitaja raporteerimise võimalus vahearuaannetega. Toetuse saaja poolt esitatav vahearuaanne ei pea olema sama põhjalik kui lõpparuanne.</p>	
10.	<p>Seletuskirjas lk 8 on märgitud, et näitaja „Linna rohestamise kava“ ei sisaldu hetkel kehtivas meetmete nimekirjas. See info on vananenud. Vastav täiendus sai perioodi 2021-2027 meetmete nimekirja sisse viidud ja kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt 18.01.2024. Palume seletuskirja tekst vastavalt korrigeerida.</p>	Arvestatud. Seletuskirja täpsustatud.
11.	<p>Seletuskirja lk 13 kirjeldatud eelarve jaotus sisaldab mitmeid vastuolusid. Sekkumises 21.2.3.22 on tabeli 6 järgselt EL toetuse osa 85%, riiklik kaasfinantseering 11,37% ja omafinantseering 3,63%. Meetmes endas on osakaalude jaotus 85/5/10. Rakendusasutus võib toetuse andmise tingimustes osakaalusid muuta, kuid küsimusi tekitavad seletuskirja tabelile 6 järgnevad lõigud, kus sealhulgas kirjas, et esialgu ei ole planeeritud kasutada riiklikku kaasfinantseeringut ning toetuse määr on 40-70%. Palume korrigeerida ja ühtlustada infot, et oleks selge, milline on antud eelnõu eelarve, sealhulgas EL toetus, riiklik kaasfinantseering ning toetuse saaja omafinantseering ning kuidas jagunevad kahe sekkumise vahel.</p>	Arvestatud. Selgitatud eelarve jagunemist seletuskirjas tabelis 7.
12.	<p>Palume vaadata üle ning täiendada seletuskirjas olevad kahe meetme eelarve jaotused toetuse andmise tingimuste lõikes ning lisada juba kinnitatud toetuse andmise tingimuste eelarved, sh kinnitatud käskkirjade eelarved.</p>	Arvestatud. Täpsustatud tabelit 6. Mõlemas sekkumises on arvestatud EL toetuse summat planeeritud mahus. Kui toetusprotsent väheneb, siis saame toetusi anda rohkem.

13.	Palun lisada määruse eelnõu § 17 lõikesse 2 viide ühendmääruse §-le 11, mis käsitleb hankimisega seonduvat. Kuigi toetuse saajad on avaliku sektori hankijad, kellele kohaldub riigihangete seadus, on nende hulgas ka maakondlikud arendusorganisatsioonid, kellel võib olla riigihangetega väiksem kogemus ning nende huvides oleks hea teha otsene viide riigihangete seaduse järgimisele	Arvestatud.
14.	Eelnõu § 3 lg 3 punkt 1: palume asendada sõna „majandusaasta“ sõnaga „aasta“, kuna vähese tähtsusega abi andmeid tuleb säilitada 10 aastat viimase abi andmisest.	Arvestatud.
15.	Eelnõu § 10 lg 10: palume asendada viited Euroopa Komisjoni vähese tähtsusega abi määrusele, kuna alates 1.01.2024 kehtib uus komisjoni määrus: „Euroopa Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023)“.	Arvestatud.
16.	Eelnõu § 13 lg 3 punkt 6: palume asendada tekstiosa „nr 360/2012“ tekstiga „2023/2831“, kuna viide komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 on vale – selle määruse alusel meetme raames vähese tähtsusega abi ei anta ning määrus (EL) nr 360/2012 kaotas kehtivuse 31.12.2023.	Arvestatud.
17.	Eelnõu § 22 ja 23: nimetatud paragrahvid käsitlevad riigiabi (vähese tähtsusega abi) andmist ning ei ole seotud ei finantskorrektsioonide ega vaietega, kuid asuvad eelnõu 7. peatükis (Finantskorrektsioonid ja vaided). Palume viia riigiabi (vähese tähtsusega abi) andmist reguleerivad sätted sobivasse peatükki (nt 2. ptk).	Arvestatud.
18.	Eelnõu § 23 lg 3: sätte sõnastust tuleb muuta, kuna alates 1.01.2024 kehtiva komisjoni määrusega (EL) 2023/2831 muudeti vähese tähtsusega abi ülemmäära, selle arvutamise põhimõtet ja kaotati erisus maanteetranspordi ettevõtjate	Arvestatud.

	osas. Näiteks võib lõike 3 sõnastada järgmiselt: „Taotlejale antud vähese tähtsusega abi koos määruse alusel taotletava vähese tähtsusega abiga ei tohi kolme aasta jooksul ületada 300 000 eurot.“	
19.	Eelnõu § 23 lõiked 4, 5 ja 6: palume viited komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013 asendada viidetega komisjoni määrusele (EL) 2023/2831.	Arvestatud.
III.	Eesti Linnade ja Valdade Liidu poolt laekunud ettepanekud ja märkused	Kliimaministeeriumi tegevus:
1.	Määruse eelnõu § 2 sätestab toetuse andmise eesmärgina muuhulgas „aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele“ ja „katastroofiriski ennetamisele“. Samas aga ei sisalda määruse § 5 lg 2 (abikõlblikud kulud) ühtegi sellist tegevust, mille otsene tulem oleks kasvuhooonegaaside emissiooni vähendamine või katastroofiriski ennetamine.	Arvestatud. § 2 eesmärki on täpsustatud.
2.	Määruse eelnõust ei tule selgelt välja, millised kavad liigituvad „rohestamiskavade“ alla, mis on aluseelduseks tegevuste toetamisel. Määruse eelnõu § 4 lg 8 seab kohustuslikuks rohestamiskava ning selle rakendamise plaani välja töötamist vastavalt rakendusüksuse kodulehel avaldatud juhiste. Kuna juhiseid pole veel välja töötatud, siis pole aga selge, millised kavad kvalifitseeruvad ja millised mitte. Näiteks Tallinna linnal on suur osa rohestamise tegevusi planeeritud arengustrateegiaga „Tallinn 2035“ ning selle rakenduskavaga. Lisaks koostab Tallinn ka linnamaastike tegevuskava ning plaanib algatada rohesinivõrgustiku teemaplaneeringu. Palume vältida määruses olukorda, kus olemasolevatele linnarohelusega tegelevatele kavadele ja plaanidele lisaks peaksid omavalitsused hakkama koostama uusi kavasid vaid sel eesmärgil, et kvalifitseeruda kõnealuse määruse alusel eraldatava toetuse saajaks.	Märkusega arvestatud. Seletuskirja lisatud: „Rohelise taristu rajamist toetatakse ka olemasolevate arengudokumentide alusel, mis vastavad rohestamiskava juhise nõuetele.“
3.	Toetuse määruse eelnõus ei ole järjekindlalt käsitletud looduslähedaste	Arvestatud. § 5 täpsustatud.

<p>sademeveesüsteemide teemat ning sellele valdkonnale antavaid toetusi. § 5 lg 2 nimetab abikõlbuliku kuluna p 8 rohekatuseid, p 9 roheseinu ja p 10 sadevee reguleerimise looduspõhiseid lahendusi. Sama paragrahvi lg 3 alt aga välistatakse p 4 säästvate sademeveesüsteemide rajamine ning p 5 tiikide ja viibekraavide rajamine, p 6 parklate rajamine ning p 8 kombineeritud sadeveesüsteemid. Ei ole ka selge, mida on silmas peetud p 4 mainitud säästvate sadeveesüsteemide all. Eelnõu seletuskiri viitab looduspõhiste sadeveelahenduste kontekstis peamiselt vihmapeenardele. LIFE UrbanStormi projekti raames on 2022. aastal välja töötatud Eesti kliimasse sobivate säästvate sademeveelahenduste käsiraamat. See raamat käsitleb looduslähedasi sadeveesüsteeme ning säästvaid sademeveelahendusi sünonüümidega ning võimalike lahenduste nimekiri hõlmab nii rohekatuseid, roheseinu kui ka vihmapeenraid, aga olulisena ka puhverribasid, imbkaeve, vett läbilaskvaid katendeid (nt parklates). Kooskõlastamisele saadetud eelnõus ei ole seega kokkuvõttes selge, millised looduslähedasi sademeveelahendusi toetatakse ja milliseid mitte.</p>	
<p>IV. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium</p>	<p>Kliimaministeeriumi seisukoht:</p>
<p>1. Palume täpsemalt sõnastada meetmest toetatavad tegevused. Praegusest § 4 punktide 1 ja 2 sõnastusest on võimalik välja lugeda, et toetust saab kõigi KOV arengudokumentide ja maakonna arengustrateegiate koostamiseks, ainsa tingimusega, et sealjuures seatakse või uuendatakse kliima- ja energiaeesmärgid või linna rohestamiskava ning nende elluviimise plaanid. Teisalt on § 4 lõikes 9 märgitud, et KOV arengudokumentid tuleb kliima- ja energiakavaga või maakondlike arengustrateegiaga kooskõlla viia aasta jooksul pärast projekti lõpparuande kinnitamist, mis tähendab et KOV arengudokumentide koostamine ei ole projekti osa. Ka</p>	<p>Arvestatud.</p>

	viidatakse § 4 lõikes 9, justkui nimetataks lõike 4 punktides 1 ja 2 piirkondlikke või maakondlikke kliima- ja energiakavasid, kuid tegelikkuses seda seal ei tehta. § 4 lõige 2 lisab segadust juurde, nagu viidates, et kliima- ja energiaeesmärgid on juba paigas ning toetust eraldatakse nende eesmärkide saavutamiseks vajalikeks tegevusteks. Seletuskirja lk 8 toote välja konkreetse loetelu § 4 lõike 4 punktides 1-3 toetatavate tegevuste kohta, mis ei lange täpselt kokku eelnõus sätestatuga.	
2.	Palume sõnastada § 4 lõiked 5 ja 6 selliselt, et oleks üheselt mõistetav, et viidatakse tegevuste elluviimise piirkonnale, mitte taotlejale.	Mitte arvestatud. Selgesõnaliselt on viidatud tegevustele.
3.	Palume § 4 lõikes 5 kustutada fraas „kus asustustihedus on üle 200 elaniku ruutkilomeetri kohta“, kuna see modifitseerib Statistikaameti linnaliste ja väikelinnaliste asustusüksuste definitsiooni. Statistikaameti meetodika alusel liigitatakse asustusüksused linnalisteks ja väikelinnalisteks (ja maalisteks) selle alusel, milliseid rahvastiku tihedusega klastreid see valdavalt sisaldab ning milline on nende rahvaarv, mitte milline on asustusüksuse enda rahvastiku tihedus. Rakendatavuse huvides on otstarbekas lähtuda Statistikaameti toodud 2 (3) linnaliste ja väikelinnaliste asustusüksuste loetelust, mitte ruutkaardipõhisest jaotusest. Palume seetõttu läbivalt nii eelnõus kui seletuskirjas kasutada mõistet linnalised ja väikelinnalised asustusüksused. Näiteks on seletuskirjas lk 11 ja lk 14 viidatud linnadele ja alevitele, kuid nende loetelu ei lange kokku linnaliste ja väikelinnaliste asustusüksuste loeteluga	Arvestatud. Selgitatud seletuskirjas linnaline ja väikelinnaline piirkond.
4.	Teeme ettepaneku kustutada § 7 lõige 2, kuna toetusmäärad on toodud § 7 lõikes 5	Mitte arvestatud. Selguse huvides rõhutame määruses Ühtekuuluvusfondi kogupanust ning omafinantseeringu panustamise maksimaalmäära.
5.	Palume selgitada, kas § 7 lõige 3 viitab võimalusele, et projekti kogumaksumus võib olla 400 000	Mitte arvestatud. Kuna tegu on kindlasummalise makse kasutamisega, siis ühes sekkumises saab olla 200 000 eurot. Selgitame.

	eurot, kui see kombineerib mõlemat § 1 lõikes 3 nimetatud sekkumist? Kui see ei ole nii, siis soovitage fraasi „ühes käesoleva määruse § 1 lõikes 3 toodud sekkumistes“ kustutada.	Projekt ei saa sisaldada mõlemat sekkumist samaaegselt, sest iga sekkumine on eraldi projektiga ja voo- ning eelarvega.
6.	Soovitage § 7 lõikes 5 kustutada fraasi „§ 8 lõike 1 punktides 1 kuni 4 toodud taotleja“, kuna see viide hõlmab kõiki võimalikke taotlejaid, mistõttu täpsustamine pole vajalik ning tekitab pigem segadust.	Arvestatud.
7.	Palume selgitada, kuidas toimivad koosmõjus § 7 lõige 6 ja § 10 lõige 2. Esimese kohaselt korraldataks justkui kliimameetme sekkumise ja eluslooduse kaitse sekkumise taotlusvoorud eraldi, ent teise kohaselt on lubatud mitme § 4 nimetatud toetatava tegevuse rahastamine ühes taotlusvoorus.	Arvestatud. Eelnõud täpsustatud.
8.	Palume § 9 lg 2 punktis 13 asendada sõna „mõõdikud“ sõnaga „sihttasemed“, sest näitajad ja mõõdikud on sünonüümid	Arvestatud. Sõnastame järgmiselt: info projektiga seotud näitajate osas.
9.	Palume parandada viidet § 9 lg 2 punktis 15 – ilmselt on mõeldud § 4 lõiget 12.	Arvestatud. Lõige kõikide saabunud ettepanekuid arvestades ümber sõnastatud.
10.	§ 19 lõikes 4 viidatakse § 4 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud kavade tegemisele. Juhime tähelepanu, et nendes punktides ei mainita kavade tegemist.	Arvestatud. § 4 täpsustatud.
11.	Palume seletuskirja lk 5 lauses „Teemasse panustamist mõõdetakse näitajaga „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus““ asendada sõna „mõõdetakse“ sõnaga „hinnatakse“. Tegemist on mõju tasandi näitajaga, mille puhul otsene panuse mõõtmine ei ole võimalik.	Arvestatud.
12.	Tasakaalustatud regionaalsesse arengusse panustab eelnõu eeskätt kahel moel. Esiteks suunatakse roheeesmärkide saavutamiseks tehtavad tegevused eeskätt linnalisse keskkonda, kus kliimamuutuste negatiivne mõju või linnade rohestamise vajadus on kõige suurem ning kus elanike rahulolu rohekeskkonnaga (elukeskkonnaga rahulolu alaindeks) on valdavalt	Analüüsitud ja on arvestatud.

	<p>madalam. Teisalt arvestatakse KOV-iti erineva toetusmäära rakendamisega KOV-ide erinevat võimekust, motiveerides madalama tulukusega KOV-e keskkonnameetmeid eelistama. Palume veenduda, et seletuskirjas on regionaalarengu mõju analüüsid mõlemat aspekti kajastatud.</p>	
13.	<p>Seletuskirja lk 6 märgitakse, et „Samuti aitavad tegevused kaasa muuhulgas biomajanduse arengule ning töökohtade tekkele ja loomisele maapiirkondades.“ Leiname, et arvestades toetatavate tegevuste ulatust ja sihtpiirkonda (rohe-eesmärkide saavutamiseks ellu viidavaid tegevusi viiakse ellu väikelinnalistes ja linnalistes asutustes, mitte maapiirkondades), on selline hinnang ülepaisutatud.</p>	Arvestatud. Põhjendus kustutatud.
14.	<p>Seletuskirja lk 8 tabelis 3 viidatakse, et rohestamiskavade saavutustaset loetakse jooksvalt vahearuanete põhjal. Samas eelnõu vahearuanete esitamise nõuet ei kehtesta.</p>	Arvestatud. Vahearuanete nõue kehtestatakse.
15.	<p>Seletuskirja lk 4 loetletud riiklikud eesmärgid energia- ja kliimavaldkonnas põhinevad aegunud andmetel ning on jäänud uuendamata</p>	Arvestatud.
V.	<p>Keskkonnameti poolt laekunud ettepanekud ja märkused</p>	Kliimaministeeriumi tegevus:
1.	<p>Seletuskirja lk 11 on selgitatud abikõlblikke kulusid, mainides: Lisaks on abikõlblikud elurikkuse suurendamiseks rajatud looduslähedaste lahenduste (nt rohe- ja sinialad) kulud. Elurikkuse muudu mõõtmine (inventuur) võiks olla samuti abikõlblik, kuid hetkel seda otseselt välja ei loe. Määruse eelnõu § 5 lõike 2 punktis 4 on nimetatud abikõlblikuna kliimamuutuste leevendamise või mõjuga kohanemise kohta analüüside ja uuringute koostamise ning mudelite kasutamise kulud, mis võiks tähendada ka inventuuri abikõlblikkust, kuid see ei ole üheselt mõistav, mistõttu võiks seletuskirja s täpsustada, kas inventuurid/uuringud on abikõlblikud või mitte. Tegevuse edukuse</p>	Arvestatud. Infot täiendatud. Uuring võib sisaldada ka inventuuri.

	<p>mõõdikuna oleks inventuuri käigus saadud elurikkuse indeksid (nt liigiline, fülogeneetiline või funktsionaalne mitmekesisus) lihtsasti kasutatavad tulemuslikkuse mõõtmisel ning ka alade või erinevate asulate võrdlemisel</p>	
2.	<p>Vormistuslikud ja keelelised tähelepanekud: 2.1.seletuskirja lk 9 toodud lauseosa Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määruses (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris (ELT L 317, 9.12.2019, lk 1),... asemel oleks 1 Kiri on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 23.01.2024 nr 1-5/24/5 all 2 (2) keeleliselt ilusam: ..., mille sisuks on jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamine finantsteenuste sektoris</p> <p>2.2.määruse eelnõu reavahe vajab korrigeerimist (kohati on liiga väike, mistõttu on „pikkade“ tähtede alumised otsad lõigatud, nt lk 6). 2.3.eelnõu seletuskirja lk 6, 7, 8, 12, 13 on tabelite pealkirjad tabeli all, kuid peaks olema peal – tabelitel on pealkirjad, joonistel allkirjad.</p>	<p>Arvestatud. Vastavalt viimasele versioonile teksti korrigeeritud.</p>